

A 15678/12 U.

№ 47 *М. Науменко*

$\frac{168}{14}$

891.79-12

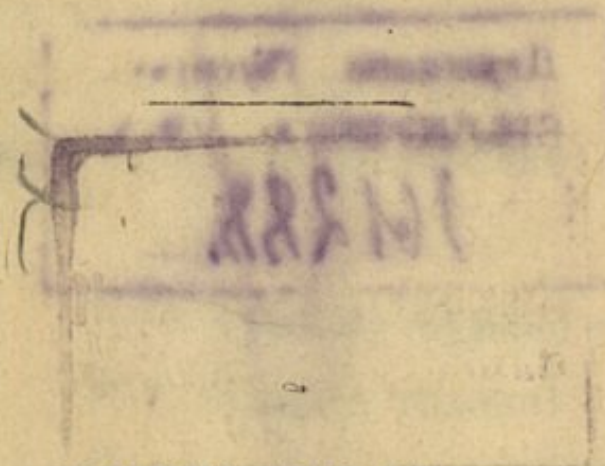
НАЙМИЧКА

ПОЭМА

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

ПЕТЕРБУРГЪ

1860.

306

Handwritten notes in the bottom left corner, including '1860' and other illegible scribbles.

881
11

11204521A

8
20ч

~~18357~~

Аи 156 78/12

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный
Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. С. Петербургъ, 13 мая
1860 года.

Ценсоръ П. Дубровскій.

Державна Губерніа
БИБЛОТЕКА УРС
161288.

Зырано-66

ВЪ ДРУКАРНІ П. А. КУЛІША.

НАЙМИЧКА.

AM 15648/12

~~63282~~

ПРОЛОГЪ.

У неділю въ-ранці рано
Поле крілося туманомъ;
У тумані, на могилі,
Якъ тополя, похилилась
Молодиця молодая.
Щось до лоня пригортає
Та съ туманомъ размовляє:

»Ой тумане, тумане —
Мій латавий талане!
Чому менé не сховаешъ
Оттутьъ середъ лану?
Чому менé не задавишъ?

У зéмлю не вда́вишъ?
Чому́ мині злóі до́лі,
Чомъ віку не зба́вишъ?
Ні, не да́ви, тумáночку!
Схова́й тільки въ по́лі,
Щобъ ніхто́ не зна́въ, не ба́чивъ
Моєі недóлі!...
Я не одна́, — есть у мене
И ба́тько, и ма́ти....
Есть у мене.... тумáночку,
Тумáночку, бра́те!...
Дитя́ моє, мій сiночку,
Нехри́щений сiну!
Не я́ тебе христíтиму
На лиху́ го́дину;
Чужі лю́де христíтимуть,
Я не б́уду зна́ти,
Якъ и зову́ть.... Дитя́ моє!
Я була́ багáта....
Не ла́й мене́; мо́литимусь,
Изъ са́мого не́ба
До́лю ви́плачу слёза́ми
И пошлю́ до тебе. «

Пішла по́лемъ ридáючи,
Въ тумáні хова́лась,
Та крізь слéзи тихéсенько
Про вдову́ співа́ла,
Якъ удова́ въ Дуна́єві
Синівъ поховáла:

»Ой у полі моги́ла;
Тамъ удова́ ході́ла,
Тамъ ході́ла-гуля́ла,
Тру́ти-зілля шука́ла.
Тру́ти-зілля не найшла́,
Та синівъ дво́хъ привела́,
Въ кита́ечку пови́ла
И на Дуна́й однесла́:
»Ті́хий, ті́хий Дуна́й!
»Моїхъ діто́къ забавля́й.
»Ти, жовте́нький пісо́къ!
»Нагодуй моїхъ діто́къ;
»Искупа́й, исповій,
»И собо́ю укрий!»

I.

Бувъ собі дідъ та баба.

Зъ давнёго давна, у гаї надъ ставомъ,

У-дво́хъ собі на ху́торі жили́,

Якъ діточо́къ дво́е, —

Усю́ди обо́е.

Ще зъ-ма́лечку у-дво́хъ ягня́та па́сли,

А по́тімъ побра́лися,

Худо́би діжда́лися, —

Придба́ли ху́тиръ, ста́въ и млинъ,

Садо́къ у гаї розвेलі́

И па́сіку чима́лу, —

Все́го надба́ли.

Та діточо́къ у їхъ Бігъ-ма,

А сме́рть съ ко́сою за плечи́ма.

Хто́ жъ їхъ ста́рість привіта́е,

За дити́ну ста́не?

Хто́ запла́че, поховáе?

Хто́ ду́шу спомя́не?

Хто́ поживе́ добро́ че́стно,

Въ добрую годину,
И згадає дякуючи,
Якъ свої дитина?...
Тяжко дітей годувати
У безвѣрхій хаті,
А щѣ гірше старітися
У білихъ палатахъ, —
Старітися, умірати,
Добро покидати
Чужімъ людямъ, чужімъ дітямъ
На сміхъ, на рострату!

II.

И дідъ, и баба у неділю
На приспї въ-двохъ собі сиділи
Гарненько, въ білихъ сорочкахъ.
Сіяло сонце въ небесахъ;
А ні хмаріночки, та тихо,
Та любо, якъ у раї.
Сховалося у серці ліхо,
Якъ звірь у темнімъ гаї.

Въ такімъ раі, чо́го бѣ, ба́чця,
Старімъ сумува́ти?

Чи то да́вне я́ке ли́хо

Прокі́нулось въ хати́?

Чи вчора́шне, за́давлене

Зно́въ заво́руши́лось,

Чи ще тілько за́кльо́нулось —

И ра́й за́палило?

Не зна́ю, що́ и пі́сля чо́го

Старі́ суму́ють. Мо́же, вже

Отсе́ збіра́ютьця до Бо́га,

Та хто въ да́леку́ю до́рогу

Імъ до́бре ко́ней за́пряже́?

»А хто́ насъ, На́сте, похова́е,
Якъ помре́мо?«

— »Бо́гъ зна́е!

Я все отсе́ міркува́ла,

Та ажъ су́мно ста́ло:

Одино́кі зоста́рілись....

Кому́ понадба́ли

Добра́ се́го?...«

— »Стривай лишень!

Чи чуюшь? щось плаче
За ворітьми.... мовь дитина!
Побіжімь лишь!... Бачишь?
Я вгадувавъ, що щось буде!»

И разомъ схопілись
Та до воріть.... Прибігають —
Мовчки зупинілись.
Передь сáмимъ перелáзомъ
Дитина сповіта —
Та й не туго, й новенькою
Свитіною вкрита;
Бо то мáти сповивáла —
И літомъ укрíла
Остáннєю свитіною!...
Дивілись, молились
Старі моі. А сердéшне
Ненáче благáе:
Віпручало рученя́та
Й до їхъ простягáе
Маніюсінькі.... и замóвкло

Ненáче не пла́че,
Ті́лько пхика.
»А що́, На́сте?
Я й каза́въ! Отъ, ба́чишъ?
Отъ и талáнь, отъ и до́ля,
И не оди́нокі!
Бері́ жъ лишéнь та сповивáй....
'Ачъ яké, не вро́ку!
Несі́ жъ вь хáту, а я ве́рхи
Кі́нусь за кума́ми
Вь Горо́дище.»

Чу́дно я́кось
Діетця міжъ на́ми!
Оди́нь сі́на прокли́нае,
Сь хáти виганя́е,
Дру́гий свічечку, серде́шний,
По́томъ заробля́е
Та ридáючи стано́вить
Передъ обра́зами —
Нема́ дітэй!... Чу́дно я́кось
Діетця міжъ на́ми!

III.

Ажъ три páри на рáдощахъ
Кумівъ назбірали,
Та въ-вечері й охристіли
И Мáрко́мъ назва́ли.
Ростé Мáрко. Старі моі
Не знають, де діти,
Де посадить, де положить
И щó зъ нимъ робіти.
Минае рікъ. Ростé Мáрко —
И дійна коро́ва
У ро́скоші купа́етця.
Ажъ ось чернобро́ва
Та молодá, білолиця
Прийшла молоді́ця
На той ху́тірь благодáтний
У найми просітьця.

«А щó жь?» ка́же, «возьмімъ, На́сте.»

— «Возьмімо, Трохі́ме,

Бо ми старі, нездúжаемъ,

Та такі й дитина,
Хоча воно вже й підросло,
Та все жъ такі треба
Коло ёго піклуватись.«
— »Та воно-то треба,
Бо й я свою вже часточку
Проживъ, слава Бóгу, —
Підтоптався. Такъ що жъ, теперъ,
Що візьмешъ, небого?
За рікъ, чи якъ?»

— »А що дасте.«

— »Э, ні! треба знати,
Треба, дочко, лічить плáту,
Зароблену плáту,
Бо скáзано: хто не лічить,
То той и не має.
Такъ оттáкъ хибá, небого?
Ні ти насъ не знаєшъ,
Ні ми тебе. А поживешъ,
Роздівисся въ хáті,
Та й ми тебе побáчимо, —
Оттоді й за плáту.
Чи тáкъ, дочко?»

— »Добре, дядьку!»

— »Просимо жъ у хату.»

Поеднались. Молодиця

Рада та весела,

Ніби съ паномъ повинчалась,

Закупила села.

И у хаті, и на дворі,

И коло скотіни,

У-вечері и въ-досвіта;

А коло дитіни

Такъ и пада, ніби ма́ти;

Въ б́удень и въ неділю

Головоньку ёму́ зми́е,

Ї сорочечку білу

Що-дєнь Бóжий надіва́е.

Гра́етця, співа́е,

Рóбитъ вóзики, а въ св́ято,

То й зъ р́укъ не спуска́е.

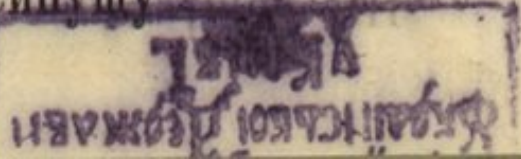
Див́уютця старі мо́і

Та мо́лятця Бóгу.

А найми́чка невсип́уща

Що-вечі́рь, небо́га,

Свою долю проклинає,
Тяжко-важко плаче;
И ніхто того не чує,
Не знає й не бачить,
Опрічъ Мάρка маленького.
Такъ воно не знає,
Чого наймичка слёзами
Їго умиває.
Не зна Мάρко, чого вона
Такъ ёго цілує, —
Самá не ззість и не дошъє,
Їго нагодує.
Не зна Мάρко, якъ въ колісці
Часомъ середъ нóчи
Прокінетця, ворухнётця, —
То вона вже скóчить
И укріє й перехрїстить,
Тїхо заколіше:
Вона чує съ тїї хати,
Якъ дитїна дїше.
Въ-ранці Мάρко до наймички
Рўчки простягає
И мамою невсицўшу

Гáнну велича́е....
Не зна́ Ма́рко, ростé собі,
Ростé, вироста́е.

IV.

Чимáло літь переверну́лось,
Воді чимáло утеклó;
И въ ху́тірѣ ли́хо заверну́ло,
И слізь чимáло принесло.
Бабúсю На́стю поховáли
И лédве-лédве одвола́ли
Трохі́ма діда. Прогуло́
Прокля́те ли́хо, та й засну́ло.
На ху́тірѣ зно́ву благодáть
Зь-за га́ю тёмного верну́лась
До діда въ хáту спочивáть.

Ужé Ма́рко чумаку́е
И въ-осені́ не почу́е
Ні підъ хáтою, ні въ хáті....
Кого́-не́будь трéба свáтать.

»Кого жъ би тутъ?« старій дума
И просьить поради
У наймички. А наймичка
До царівни бъ рада
Слатъ старості: »Треба Мάρка
Самого спитати.«
— »Добре, дочко, спитаємо,
Та й будемо сватать.«

Роспитали, порадились,
Та й за старостами
Пішовъ Мάρко. Вернулисья
Люде зъ рушниками,
Зъ святимъ хлібомъ обміненимъ.
Панну у жупані,
Такую кралу висватали,
Що хочъ за гетьмана,
То не соромъ. Оттакé-то
Диво запопали!

»Спасібі вамъ!« старій каже.
»Теперъ, щобъ ви знали,
Треба крāju доводити,

Коли й дэ вiнчати,
Та й весiлле. Та ще ось що:
Хтo вь насъ бiде мати?
Не дожила моя Настя!...«
Та й залiвсь слiзами.
А наймичка, у порoгу,
Вхопилась руками
За одвiрокъ, та й зомлила.
Тiхо стало вь хати;
Тiлько наймичка шептала:
»Мати.... мати.... мати!«

У.

Черезъ тiждень молодiцi
Коровай мiсiли
На хiторi. Старий бiтько
Зь усiєї сили
Зь молодiцями танцюе
Та двiрть вимiтае;
Та прохoжихъ, проiжжачихъ
У двiрть закликае,

Та вареною частує,
На весілле прósить.
Знай бігає, а самого
Лéдве но́ги но́сять.
Скрізь гармідеръ та реготня,
Въ хаті и на двóрі.
И жолобі́ в́икотили
Зъ ново́ї комо́ри.
Скрізь по́ранне: печу́ть, ва́рять,
Виміта́ють, міють....
Та все чужі. Де́ жъ на́ймичка?
На про́щу у Кі́евъ
Пишла́ Га́нна. Блага́въ старій,
А Ма́рко ажъ пла́кавъ,
Щобъ була́ вона́ за ма́тіръ.
»Ні, Ма́рку, ні́ яко
Мині́ ма́тірью сидіти:
То бага́ті лю́де,
А я на́ймичка.... ще й съ те́бе
Смія́тися бу́дуть.
Неха́й Бо́гъ вамъ помага́є!
Пійдú́ помолю́ся
Усі́мъ святи́мъ у Кі́еві,

Та й зно́ву верну́ся
Въ ва́шу ха́ту, якъ при́ймете.
По́ки ма́ю си́ли,
Труди́тимусь.....»

Чи́стимъ се́рцемъ
Поблагослови́ла
Свогó Ма́рка.... запла́кала
Й пішла́ за ворóта.

Розверну́лося весі́лле.
Музи́камъ робо́та
И підко́вамъ. Варéною
Столі́ й ла́ви мійють.
А найми́чка шкандиба́е,
Поспіша́е въ Кі́евъ.
Пришла́ въ Кі́евъ — не спочи́ла,
У ми́щанки ста́ла,
Наняла́ся носи́ть во́ду,
Бо гро́шей не ста́ло
На ака́фистъ у Варва́ри.
Носі́ла-носи́ла,
Кі́пъ изъ вісі́мъ зароби́ла
Й Ма́ркові купи́ла

Святú шапочку вѣ пещѣрахъ
У Йвана святого,
Щобъ голова не болѣла
Вѣ Мѣрка молодого;
И перстеникъ у Варвѣри
Невѣстцѣ достѣла,
И, всѣмъ святѣмъ поклонѣвшись,
Додому вертѣлась.

Вернулася. Катерѣна
И Мѣрко зострѣли
За ворѣтьми, ввели вѣ хѣту
Й за стѣль посадили;
Наповѣли й годувѣли,
Про Кѣевъ питѣли,
И вѣ кѣмнатѣ Катерѣна
Одпочѣть послѣла.

»Зѣ що вони менѣ люблять?
Зѣ що поважѣють?
О Бѣже мѣй милосѣрдний!
Мѣже, вони знаѣють....
Мѣже, вони догадѣлись....

Ні, не догадались;
Вони добрі....»

И наймичка
Тяжко заридала.

VI.

Трічи крига замерзала,
Трічи роставала,
Трічи наймичку у Києвъ
Катря провожала,
Такъ якъ матірѣ; и въ четвѣртий
Провелá небóгу
Ажъ у поле, до могíли,
И молила Бóга,
Щобъ швиденько верталася,
Бо безъ неі въ хаті
Якось сýмно, ніби мати
Покíнула хату.

Після Пречíстоі въ неділю,
Та після Пѣршоі, Трохíмъ

Старій сидівъ въ сорочці білій,
Въ брилі, на пріспі. Передъ імъ
Зъ собакою унучокъ грався,
А внучка въ юпку одяглась
У Катрину и ніби йшла
До діда въ гості. Засміявсь
Старій и внучку привітавъ,
Неначе справді молодіцю.

»А де жъ ти діла паляницю?

Чи, може, въ лісі хто однявъ?

Чи по-просту — забўла взяти?...

Чи, може, ще й не напекла?

Э, соромъ, соромъ, лепська мати!»

Ажъ зиркъ, — и наймичка ввійшла

На двіръ. Побігъ стрічати

Зъ онуками своєю Ганну.

»А Марко въ дорозі?»

Ганна діда питалася.

— »Въ дорозі ще й досі.»

— »А я ледве доплелася

До вашої хати.

Не хотілось на чужині

Одній умірати!

Коли́бъ Ма́рка діжда́тися....

Та́къ щось тя́жко ста́ло!»

И вну́чатамъ изъ клу́ночка

Гості́нці вийма́ла:

И хре́стики, й дукáчки,

Й намі́ста разо́чокъ

Ори́ночці, и черво́ний

Зъ фо́льги образо́чокъ,

А Ка́рпові солове́йка

Та ко́никівъ па́ру,

И четве́ртий уже́ пе́рстень

Свято́ї Варва́ри

Катери́ні, а дідові

Изъ во́ску свято́го

Три свічечки; а Ма́ркові

И собі́ нічо́го

Не принесла́: не купи́ла,

Бо гро́шей не ста́ло,

А заробіть незду́жала.

»А ось ще оста́лось

Півъ-бу́бличка!»

Й по шма́точку

Дітямъ розді́лила.

VII.

Ввійшла въ хату. Катеріна
Їй но́ги уміла
Їй полудновать посадила.
Не пи́ла ѝ не іла
Моя́ Га́нна.

»Катеріно!

Ко́ли въ насъ неділя?»

— »Після́ за́втра.«

— »Тре́ба бу́де

Ака́фистъ наня́ти
Микола́єві свято́му
Ї на ча́сточку да́ти;
Бо щось Ма́рко забарі́вся....
Мо́же, де въ дорозі́
Занеду́жавъ, сохр́ань Бо́же!
Їй пока́пали слёзи
Зъ старі́хъ очей замученихъ.
Ледве-ледве вста́ла
Изъ-за сто́ла.

»Катеріно!

Не та вже я стала:
Зледащила, нездужаю
И на ноги встати.
Тяжко, Катре, умірати
Въ чужій теплій хаті!»

Занедужала небога.
Ужé й причащали,
Й маслосвятие служили, —
Ні, не помагало.
Старій Трохімъ по надвірью,
Мовъ убійтий, ходить.
Катеріна зъ болящої
И очей не зводить;
Катеріна коло неї
И днію й ночуе.
А тимъ часомъ сичі въ-ночі
Недобрé віщують
На коморі. Болящая
Що-день, що-годіна,
Ледве чути, питаєтця:
»Доню Катеріно!
Чи ще Марко не приїхавъ?

Охъ, якъ-бі я знала,
Що діждуся, що побачу,
То щé бъ подождала!»

VIII.

Иде Мάρко съ чумака́ми,
Идучі співа́е,
Не поспіша́ до господа́ —
Воли́ попаса́е.
Везе́ Мάρко Катері́ні
Сукна́ дорого́го,
А ба́тькові ші́тий по́ясъ
Шо́вку червоно́го,
А на́ймичці на очіпо́къ
Парчі́ золоті́
И черво́ну до́бру ху́стку
Зъ білою габо́ю,
А діточка́мъ череви́чки,
Фигъ та виногра́ду,
А всі́мъ вку́пі черво́ного
Вина́ зъ Царігра́ду

Відеръ съ трое у барілі,
И кавяру зъ Дону, —
Всёго везе, та не знае,
Що діетця дома!

Иде Марко, не жу́ритця.
Прийшовъ — слава Бо́гу!
И ворота одчиняе,
И мо́литця Бо́гу.

»Чи чу́ешъ ти, Катери́но?
Біжи зустріча́ти!
Уже́ прийшовъ! біжи шві́дче!
Шві́дче веді въ ха́ту!...
Слава тобі, Спасі́телю!
Насі́лу діжда́ла!«
И *Отче нашъ* ті́хо-ті́хо,
Мовъ крі́зь со́нъ, чита́ла.

Старі́й во́лі ви́прягае,
Зано́зи хова́е
Мере́жані, а Катру́ся
Ма́рка огляда́е.

»А де́ жъ Га́нна, Катери́но?

Я пакъ и байдуже!

Чи не вмёрла?»

— »Ні, не вмёрла,

А дуже нездужа.

Ходімъ лишень въ малу хату,

Поки випрягае

Воли батько: вона тебе,

Марку, дожидае.»

Ввійшовъ Марко въ малу хату

И ставъ у порогу....

Ажъ злякався. Ганна шепче:

»Слава.... слава Богу!

Ході сюди, не лякайся....

Вийди, Катре, съ хати:

Я щось маю распитати,

Де-що розказати.»

Війшла съ хати Катерина,

А Марко схилився

До наймички у голови.

»Марку! подивіся,

Подивіся ти на мене:

Бачъ, якъ я змарніла?
Я не Ганца, не наймичка,
Я....«

Та й зацімліла.

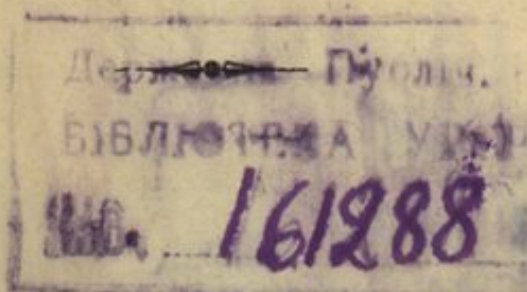
Мárко плакавъ, дивувався.
Зновъ очи відкрила,
Цільно, цільно подивілась —
Слѣзи покотілись.

»Прости мене! Я каралась
Весь вікъ въ чужій хаті....
Прости мене, мій синочку!
Я.... я твої мати.«

Та й замóвкла....

Зомлівъ Мárко,

Й земля задрижала.
Прокінувся.... до матері —
А мати вже спала!

Всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

всего в 1812 году
всего в 1812 году
всего в 1812 году

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

**ИЗЪ ТИПОГРАФІИ П. А. КУЛИША МОЖНО ПОЛУЧАТЬ СЛѢДУЮЩІЯ
КНИГИ:**

Записки о Южной Руси, 2 тома. Ц. 4 р.

Историческій романъ на Украинскомъ языкѣ, подъ заглавіемъ:
Чорна Рада, хроніка 1663 року. П. Кулиша. Ц. 3 р.

Тотъ же романъ въ переводѣ съ Украинскаго. Ц. 1 р. 50 к.

Проповѣди на Малороссійскомъ языкѣ, протоіерея Гречу
левича, изданіе 2-е, исправленное (и почти вновь написанное). Ц. 1 р.

Повѣсті Григорія Квітки (Основ'яненка), 2 тома. Пр
повѣстяхъ Квітки выдается безплатно брошюрка: *Григорій Квіт
ка и ёго повѣсті*. П. Кулиша. Ц. 2 р. 50 к.

Граматка на Украинскомъ языкѣ. Цѣна, въ красивой папкѣ
50 к. (съ пересылкою).

Кобзарь, Тараса Шевченка (съ портретомъ автора). Ц. 1
50 к. съ пересылкою 2 р.

Хата, Украинскій альманахъ на 1860 годъ. Ц. 1 руб.

Повѣсть о Борисѣ Годуновѣ и Дмитріи Самозванцѣ
П. Кулиша. Ц. 1 р. 50 к.

Иногородные — требованія о высылкѣ этихъ
книгъ адресуютъ: въ С. Петербургъ, въ типо
графію Пантелеймона Александровича Кулиш
на Вознесенскомъ проспектѣ. Выписывающіе
менѣе десяти экземпляровъ которой либо изъ этихъ
книгъ за пересылку не прилагаютъ ничего.

ІЯ

МЪ:

ечу

А р

Пр

вѣт

ашкі

1

нц

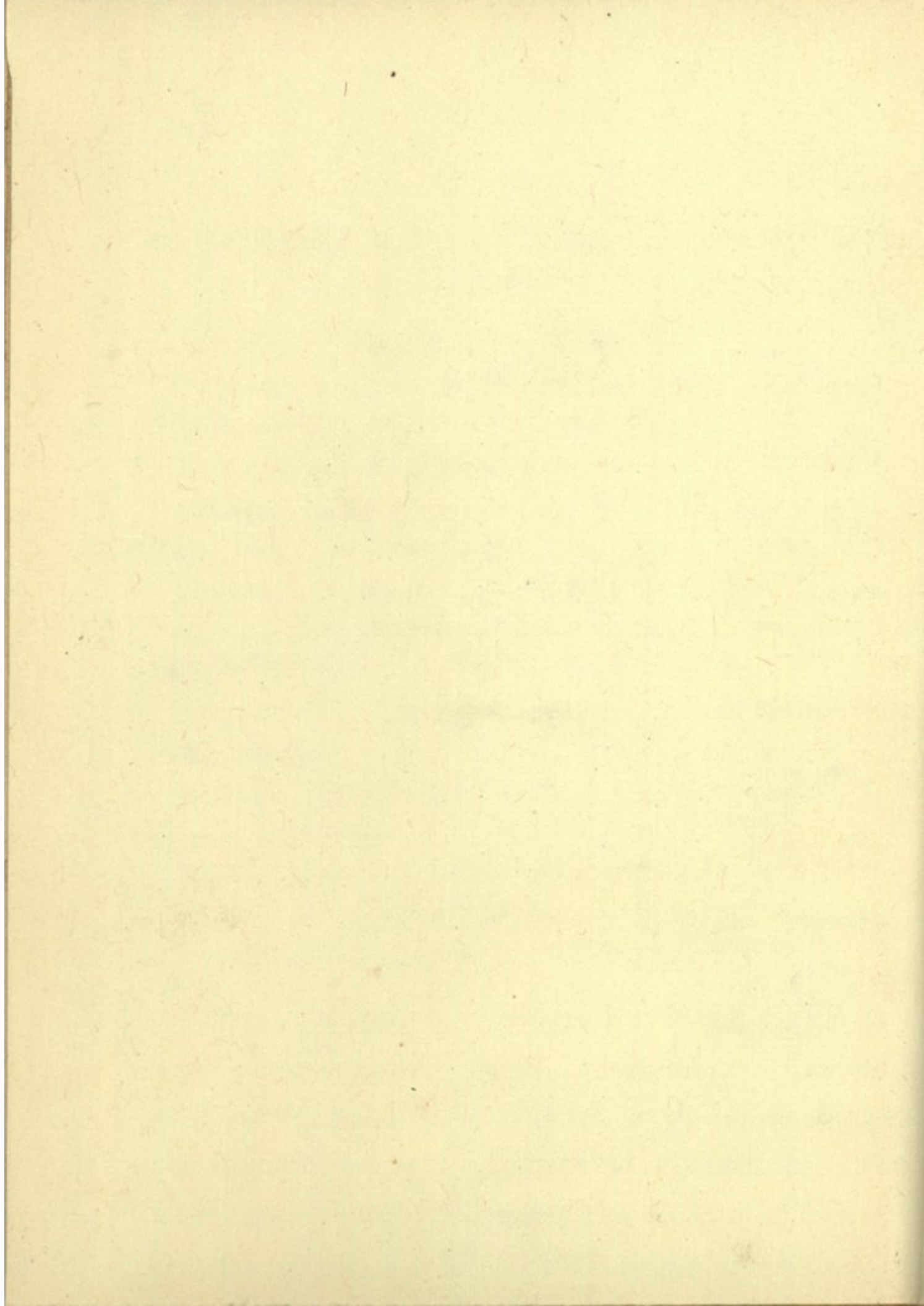
ТНУ

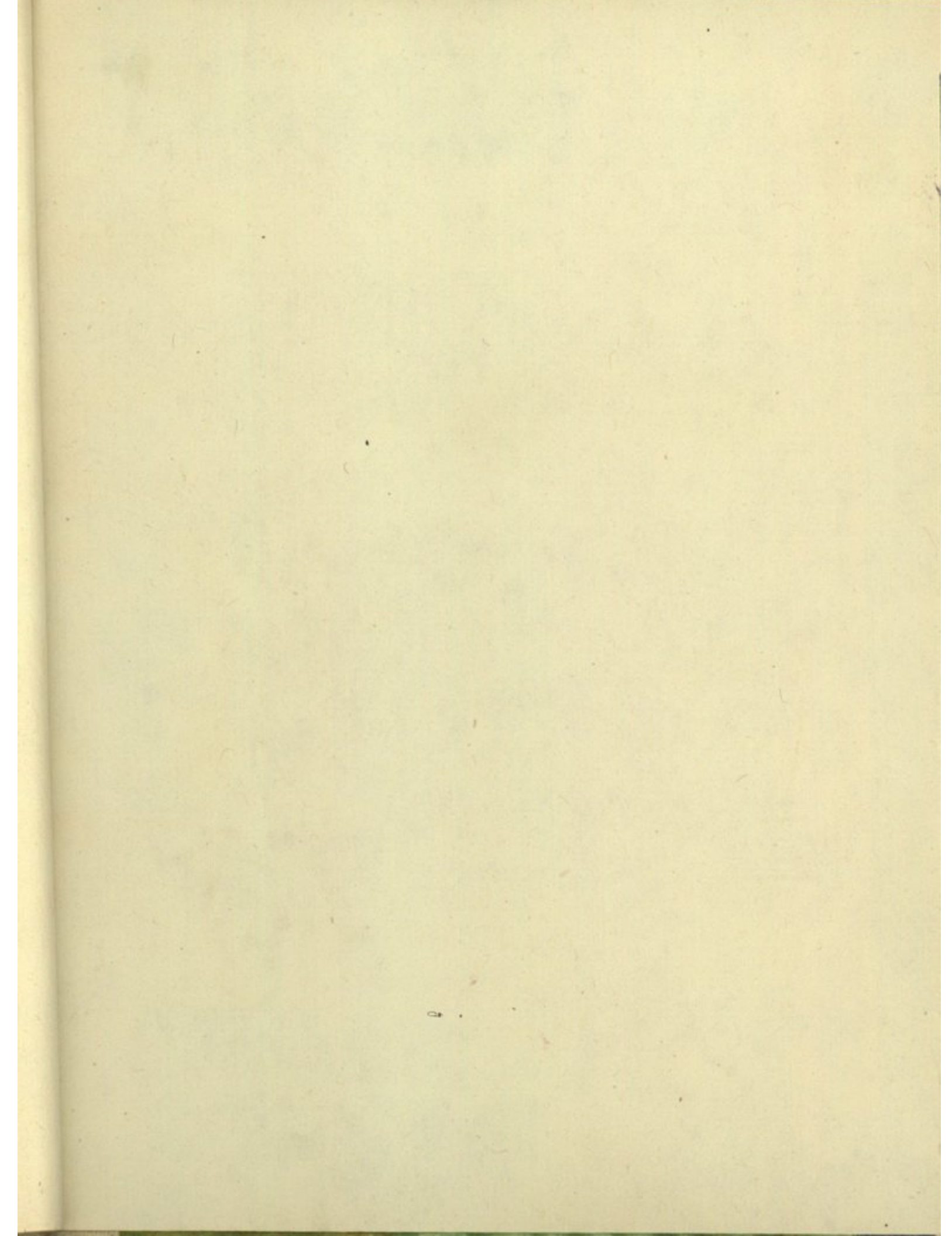
лт

шт

це

эти

Au 15678/12